

Тіл саясаты туралы Вена тезистері –

11+1 қоғамның қатысуын кеңейту жөніндегі талаптар

Тіл саясаты туралы Вена тезистері Венадағы неміс тілі мұғалімдерінің XVII халықаралық конференция қарсаңында (IDT 2022) халықаралық мамандар тобы тарапынан (сілтемені қараңыз) дайындалды. Олар IDT 2022 аясында таныстырылып, 20 маусымдағы қорытынды іс-шарада қабылданды.

Тезистер саясаткерлерге де, мамандарға да арналған. Ол конференцияның ұранымен үндеседі:
*mit.spache.teil.haben/ тіл арқылы қатысу.

Тілді оқу мен оқытудың және оның кәсіптік оқытумен байланысты тілдік білімнің жоғары мақсаты – шешім қабылдау үдерістеріне жауапкершілікпен қатысуға және қоғам өміріне тең құқылы қатысуға мүмкіндік беретін және ықпал ететін дискурстық қабілетті дамыту.

1. Неміс тілін үйрену **көп тілді қоғамда** жүзеге асады. Оқушылардың өздері сабаққа көп тілді және көп мәдениетті тәжірибе мен құзыреттілікті бірге алып келеді және олар оқыту барысында ескерілуі қажет. Әлеуметтік және жеке ресурстарды, сондай-ақ, жаһандық және аймақтық перспективалар мен шындықты ескеретін тіл саясаты оны қолдауы керек. Қоғамның тілдік және мәдени гетерогенділігі оқу материалдары мен оқу құралдарын құрастыруда, оқу бағдарламаларында, сабақ мазмұнын таңдауда, білім беруді, біліктілікті арттыруды және үздіксіз білім беруді жүзеге асыруда, сондай-ақ зерттеулерде көрініс табуы тиіс.

2. **Халықаралық ынтымақтастық** қаржылық және құрылымдық жағынан жеңілдетіліп, қолдау табуы керек. Олар барлық тараптар тең құқылы және ынтымақтастық ашықтық пен транспаренттілік қағидаларына негізделген кезде сәтті болады. Ол үшін тиісті негіздемелік шарттар қамтамасыз етілуі тиіс. Нық ұстанымдары арқылы байланыс орнату және білім саласындағы эксперттік тасымалдаудағы өз міндеттерін орындай алу үшін Неміс тілін шет тілі ретінде және / немесе екінші тіл ретінде оқытатын мамандар қауымдастығы ерекше ынталандыру мен мойындауды қажет етеді.

3. Неміс тілін үйрену мен оқытудың жетекші принципі **мүмкіндіктерді кеңейту**, даму идеясы болуы керек, яғни тілдік құзыреттілікті қалыптастыру басынан бастап дербес өз бетімен білім алуға және қоғам өміріне, сондай-ақ жұмыс орнында белсенді болуға негізделген. Оқушылардың әр түрлі қызығушылықтары мен қажеттіліктері қажеттілікке бағытталған және алуан түрлі ұсыныстармен қанағаттануы қажет. Олар "адами ресурстар" емес, бірақ олар адами қадір-қасиет субъекті ретінде қарастырылып, қорғалуы керек. Бұл мамандандырылған неміс тілін оқытуға, ересектерге білім беру, сондай-ақ жалпы тілдерді оқыту және үйренуге де қатысты.

4. Лингвистикалық репертуар қоғамдық процестерге қатысуға ықпал етуі мүмкін. Осылайша, көші қон контекстіндегі тілдік білім **мигранттардың өмір шындығына** сәйкес келуі керек және олардың жұмыс пен күнделікті өмірдегі қажеттіліктеріне бағытталуы тиіс. Тілді білу елде тұру құқығына байланысты мәселелерден бөлек болу керек және еңбек нарығы немесе әлеуметтік жәрдемақылар алу үшін негізгі шарт ретінде талап етілмеуі тиіс. Тіл кемсіту құралы ретінде теріс мақсатта пайдаланылмауы керек.

5. Бүкіл әлемде **неміс тілін мектепте оқыту** оқушылардың **лингвистикалық репертуары** ресурс ретінде пайдаланылатындай және тілді оқыту пәнді оқытумен, сондай-ақ кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастырумен ұштасатындай етіп ұйымдастырылуы қажет. Оқу бағдарламалары және оқыту мақсаттары сәйкесінше тұжырымдалуы керек, ал тілді дамыту және тілдік білім беру мектепке дейінгі білім беруден бастап мектеп бітіргенге дейін **дәйекті** түрде жүзеге асырылуы тиіс.

6. Жоғары білім контекстінде студенттер, оқытушылар және зерттеушілердің академиялық ұтқырлық пен ынтымақтастық мүмкіндіктерін арттыру мақсатында **стипендиялық бағдарламалар** мен **зерттеулерді** қаржыландыруда мемлекеттік қолдау көрсетілуі керек. Әлеуметтік-экономикалық жағдайға қарамастан, ресми неміс тілінде сөйлейтін елдерде оқу және зерттеу мүмкіндіктеріне қол жетімділік берілуі керек.

7. (Білім беру саласындағы) **зерттеулерді** саясатқа енгізу немесе шектеу мүмкін емес. DAF / DaZ саласында **еркіндік** пен **әртүрлілікке** кепілдік берілуі керек. DAF / DAZ зерттеу нәтижелері (білім беру) саясаты тарапынан қабылдануы және тиісті іс-әрекеттер арқылы жүзеге асырылуы тиіс. Сондай-ақ әлемдік кәсіби қоғамдастық пен жалпы жұртшылық үшін ғылыми қарым-қатынас мүмкіндіктерін ашу секілді зерттеу саласындағы пәнаралық және халықаралық ынтымақтастықты ынталандыру қажет.

8. Дүние жүзінде **оқытушылар** жоғары сапа стандарттарына сәйкес келетін және осы саладағы соңғы жетістіктермен қатар оқу мен оқыту мәдениеттеріндегі аймақтық және институционалдық айырмашылықтарды ескеретін **сапалы біліктілікті арттыру қызметтеріне** қол жеткізуі керек. Әр түрлі қаржылық жағдайлар кедергі болмауы керек. Біліктілікті арттыруға қатысуға барлық мүмкін жолдармен қолдау көрсетілуі, сондай-ақ тиісті кәсіби деңгейде танылуы және бағалануы керек.

9. **Мектеп және мектептен тыс мекемелердегі мұғалімдердің еңбек жағдайлары** жақсартуды қажет етеді. Тиісті төлемді алу үшін, оқу уақыты мен алдын ала дайындық және кейінгі оқу уақыты арасында, сондай-ақ ұзақ мерзімді перспективалармен және одан әрі біліктілікті арттыру мүмкіндіктері тиісті теңгерімді қамтамасыз етуі қажет.

10. **Сандық өзгерістер** бетпе-бет оқытуда, өзі бетімен білім алу кезеңдерінде және виртуалды сыныпта тілді үйрену мен оқытудың көптеген жаңа мүмкіндіктерін ұсынады. Цифрландыру да зерттеулер және тіл саясаты саласында халықаралық ынтымақтастыққа ықпал етеді. Алайда цифрлық ұсыныстар физикалық кездесулерді алмастыра алмайды және олар жергілікті жерлерде адам ресурстарының азаюына әкеп соқтырмауы керек. Цифрландыру бұрыннан бар диспропорцияларды ушықтырмауы үшін, сандық әлемге қол жетімділік барлығына, мысалы, тиісті техникалық жабдықтар мен біліктілікті арттыру формада қамтамасыз етілуі керек.

11. Неміс тілін үйрену тілдік білім деп түсініледі, ол эстетикалық және мәдени-рефлексиялық оқытуды қамтиды, сонымен қатар тұрақты өмір салтын, адам құқықтары және гендерлік теңдікті түсінуге мүмкіндік береді. Тілді үйрену **бейбітшілік пен зорлық-зомбылықсыз мәдениет**, сондай-ақ мәдени әртүрлілікті бағалау дискурстік қабілетінің қалыптасуына ықпал етуі керек. Осылайша, тілді үйрену тұрақтылықты дамытуға және космополиттік позицияны нығайтуға ықпал етеді.

Тіл саясаты саясаттың жеке саласы ретінде құрылуы керек, ол саясаттың басқа салаларымен тең құқылы және осы уақытқа дейін қалыптасып келгеніндей тек сектораралық сала ретінде қарастырылмайды. **Саясаттың жеке саласы** ретінде тіл саясатын қалыптастыру және алға жылжыту жекелеген мемлекеттердің, үкіметтік емес ұйымдар мен желілердің де міндеті және әрқашан қоғамдық және жеке көптілділік пен мақсат негізінде түсініледі.

20 тамыз 2022 жыл